



# კერძო და უცხოური ინვესტიციების სახელმწიფო-სამართლებრივი მექანიზმების რეგულირების საკითხისათვის

რეზიუმე

ნაშრომში განხილულია კერძო და უცხოური ინვესტიციების სახელმწიფო –სამართლებრივი მექანიზმების რეგულირების შეფარდება. იურიდიული და ფიზიკური პირების აქტიუობა საინვესტიციო პროცესებში და ასევე საფინანსო ბაზრის და სახელმწიფოს სამიანობა, რომლის მიზანია ინვესტიციების მოზიდვა, უკეთესი ეკონომიკური ეფექტის მისაღებად. განხილულია სახელმწიფოს მიერ წამახალისებელი და მასტიმულირებელი ღონისძიებების გატარების ფორმები, საინვესტიციო სახსრების მოზიდვის მიზნით, საზოგადოებრივი ფონდებიდან და არასაბიუჯეტო წყაროებიდან. ყურადღება აგამახვილებულია საინვესტიციო პროექტების მართვის, განვითარების და რეალიზაციის მექანიზმების სრულყოფაზე.

**საკვანძო სიტყვები:** ეკონომიკა, ინვესტიცია, ფული, სამართალი.

## შესავალი

საინვესტიციო საქმიანობის განმარტება სადავო საკითხია. ამდენად, თანმედროვე ეკონომისტები საინვესტიციო საქმიანობას განმარტავენ, როგორც იურიდიული და ფიზიკური პირების საქმიანობას, ასევე სახელმწიფოს საქმიანობას, რომლის მიზანია მოზიდოს და გაზარდოს თანხები საინვესტიციო პროცესის განვითარების მიზნით, ასევე ეკონომიკური და სოციალური მოვლენების უკეთესი ეფექტის მისაღებად.

„ინვესტიცია – კაპიტალის მოთავსების ხერხია, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს კაპიტალის ღირებულების შენარჩუნება ან გადიდება და (ან) მოიტანოს შემოსავლის დადებითი სიდიდე.

– ფულის გამოყენება მეტი ფულის მისაღებად, შემოსავლის მისაღებად ან კაპიტალის ზრდის მისაღებად.”<sup>1</sup>

<sup>1</sup> ლ. გიტმანი, მ. ჯონკი, კ. ბირმანი, ს. შმიდტი, გადმოქართული და შევსებულია ლ. ქოქიაურის მიერ. ინვესტირების საფუძვლები გამოცე. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მე-2 გამოცემა, 2007. გვ. 581.

თეა კვაბზირიძე

ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი

E-mail: t.kvabziridze@gmail.com

ლაშა ბაბრატიონი

აზერბაიჯანის სახელმწიფო

ეკონომიკური უნივერსიტეტის

დოქტორანტი

E-mail: lashab1989@gmail.com

ნატო ნატროშვილი

სტუ-ს დოქტორანტი

E-mail: natroshvili1981@gmail.com

## პირითადი ტექსტი

უცხოურ კანონმდებლობაში საინვესტიციო საქმიანობად ითვლება სამეწარმეო საქმიანობა, რომელიც მიზნად ისახავს თავისუფალი ფულადი სახსრების მოზიდვას გარკვეულ პირთა წრის მიერ, რათა მოხდეს მათი ფასიან ქაღალდებში ინვესტირება და შესაბამისად ფასიანი ქაღალდების ოპერაციების შედეგად მოგების მიღება.

შესაბამისად ასეთი გაგებით საინვესტიციო საქმიანობა ხორციელდება საფინანსო ბაზრის მონაწილეთა მიერ, სპეციალიზებული ინსტიტუტების, საინვესტიციო კომპანიების, საინვესტიციო ფონდების და ასევე სხვა ორგანიზაციების მიერ, რომლებსაც აქვთ შესაბამისი ნებართვა ამგვარი საქმიანობის განხორციელებაზე. თუმცა, ეს არის საინვესტიციო საქმიანობის ცალმხრივი ინტერპრეტაცია, რადგან პრაქტიკა ადასტურებს, რომ საინვესტიციო საქმიანობის შედეგები არ შემოიფარგლება მხოლოდ მოგებით.

საინვესტიციო საქმიანობა გულისხმობს განსაზღვრული ეფექტის მიღებას, რაც უნდა გამოიხატოს მის არსში, თუმცა აღნიშნული უნდა გულისხმობდეს არა მხოლოდ ფულადი სახსრების განთავსებას მოგების მიღებისათვის, არამედ შესაბამისი ჯანსაღი პირობების შექმნას ინვესტიციების განსახორციელებლად. საქართველოს კანონი „ინვესტიციების სახელმწიფო მხარდაჭერის შესახებ“ აწესრებს სწორედ



ამ მიმართულებას და კანონის ძირითად მიზანს წარმოადგენს ინვესტიციების განხორციელების ხელშეწყობა ინვესტიციების დაბანდებისა და სამეწარმეო საქმიანობისათვის აუცილებელი პროცედურების გაუმჯობესებით და დამატებითი სამართლებრივი რეჟიმის შექმნით.

ამგვარი ინტერპრეტაცია იძლევა საშუალებას სრულად იქნეს გათვალისწინებული სახელმწიფოს როლი საინვესტიციო სამიანობის განხორციელებაში. ამ მიმართულების განმარტება ასახულია კანონის შემდგომ ტექსტში, რომელშიც განსაზღვრულია ასევე საინვესტიციო საქმიანობის სახელმწიფოს მიერ რეგულირების მეთოდები და ფორმები. კერძოდ დგინდება, რომ სახელმწიფო ხელისუფლების სხვადასხვა დონეზე ქმნის ხელსაყრელ გარემოს საინვესტიციო საქმიანობის, საგადასახადო სისტემის გაუმჯობესების, ამორტიზაციისა და ცვეთის დარიცხვის მექანიზმებს, რადგან ამორტიზაცია შეიძლება განხილული იქნეს როგორც ინვესტირების წყარო.

გარდა ამისა სახელმწიფოს მხრიდან წამახალისებელ ფორმად ითვლება სახელმწიფოს მხრიდან ინვესტირების ინტერესების დაცვა, რაც გამოიხატება მისი მხრიდან, მიწის შეძენისას და სხვა ბუნებრივი რესურსების გამოყენებისას გარკვეული შეღავათების დაწესებაში, ასევე იმაში, რომ შეუქმნას პირობები მოიზიდოს სახსრები საზოგადოებრივი ფონდებიდან და არასაბიუჯეტო წყაროებიდან, რათა მათი მხარდაჭერით მოხდეს სხვადასხვა საცხოვრებელი და სოციალურ-კულტურული ობიექტების მშენებლობა. ამით ამაღლება დაკრედიტების ხელმისაწვდომობა. სახელმწიფო კოორდინაციას უწევს ასევე საინფორმაციო-ანალიტიკური ცენტრების შექმნას, რომლებიც თავის მხრივ ინვესტიციების განმახორციელებელი სუბიექტების რეგისტრაციის მონიტორინგს ახორციელებენ, ამასთანავე ქმნიან საკუთარ საინვესტიციო ფონდებს.

სახელმწიფოს ასევე შეუძლია მიიღოს პირდაპირი მონაწილეობა საინვესტიციო საქმიანობაში, საინვესტიციო პროექტებში კაპიტალდაბანდების განხორციელების გზით, რომლებიც ხორციელდება საქართველოში უცხო სახელმწიფოსთან ერთად, ასევე საინვესტიციო პროექტებში, რომლებიც ფინანსდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან.

პირდაპირი გზით მონაწილეობა შეიძლება მიეკუთვნოს აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ დამტკიცებულ სახელმწიფო საინვესტიციო პროგრამებს, რომლებიც ახორციელებენ სახელმწიფო-პოლიტიკას საინვესტიციო საქმიანობაში, მის რეალიზაციაში და მოწესრიგებაში. სახელმწიფო ბიუჯეტის თანხების განთავსება კანონმდებლობის შესაბამისად შეიძლება

განხორციელდეს სახელმწიფო შეკვეთების, საქონლის მოწოდების, სამუშაოს შესრულების, მომსახურების გაწევის მიზნით სახელმწიფო და მუნიციპალური ინტერესების და საჭიროებების გათვალისწინებით. ამგვარი ინვესტირება ხორციელდება დაბრუნებადობის და ვადიანობის პრინციპებით, შესაბამისი კანონმდებლობით დადგენილი წესის შესაბამისად.

ცნობილია, რომ კაპიტალის უმთავრესი მახასიათებელი თვისებაა მფლობელისათვის მოგების მოტანა, ხოლო მისი გრძელვადიანი დაბანდება ანუ ინვესტირება ამ საშუალების გამოყენების ერთ-ერთი ფორმაა. ინვესტირების ანუ კაპიტალის მფლობელის შეხედულებით, ინვესტირების არსი მდგომარეობს “დღეს” მოგებაზე უარის თქმაში “ხვალ” მოგების სანაცვლოდ. ინვესტირება ბანკის მიერ სესხის გაცემის ანალოგიურია.

შესაბამისად, კაპიტალის გრძელვადიანი დაბანდების გადაწყვეტილების მისაღებად აუცილებელია ისეთი ინფორმაციის ფლობა, რომელიც ამა თუ იმ დონეზე ამტკიცებს ორ ფუძემდებლურ დებულებას:

„1) ჩადებული ფული აუცილებლად მთლიანად უნდა იქნას ამოღებული;

2) ამ ოპერაციის შედეგად მიღებულმა მოგებამ უნდა აანაზღაუროს სახსრების დროებითი გამოუყენებლობა, და ასევე ის რისკი, რომელიც წარმოიქმნება საბოლოო შედეგის გაურკვევლობის გამო. ამრიგად, ინვესტიციებზე გადაწყვეტილების მიღება მდგომარეობს მოვლენათა სავარაუდო განვითარების გეგმის შეფასებაში იმ თვალთახედვით, თუ რამდენად შეესაბამებიან საბოლოო მიზანს გეგმის შინაარსი და მისი განვითარების შესაძლო შედეგები. საერთო აზრით, საინვესტიციო პროექტი ეწოდება კაპიტალის დაბანდების გეგმას შემდგომი მოგების მიღების მიზნით.

საინვესტიციო პროექტების ფორმები და შინაარსი შეიძლება სრულიად სხვადასხვაგვარი იყოს: ახალი საწარმოს აშენებიდან უძრავი ქონების შესყიდვის მიზანშეწონილობის შეფასებამდე. თუმცა, ყოველთვის არსებობს რაღაც პერიოდი ინვესტიციის ჩადებიდან მის მიერ მოგების დაწყების მომენტამდე.”<sup>2</sup>

სახელმწიფო დონეზე შეიძლება იქნეს გამოყენებული შიდა მუნიციპალური საინვესტიციო პროექტების და სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ობიექტების განვითარება, დამტკიცება და განხორციელება, რომელთა დაფინანსება განხორციელდება სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯზე. ამას გარდა, შეიძლება ჩატარდეს საინვესტიციო პროექტების ექსპერტიზა და საკონკურსო პირობე-

<sup>2</sup> www.worldbank.org



ბით მოხდეს სახელმწიფო გარანტიების მიცემა.

აღსანიშნავია, რომ სახელმწიფოს როლი საინვესტიციო საქმიანობის განხორციელებაში არ შემოიფარგლება მხოლოდ კონკრეტული დაფინანსებით, მაშინ როცა, სახელმწიფო ატარებს საფინანსო, საგადასახადო, ფულად-საკრედიტო, ამორტიზაციის, ანტიმონოპოლიურ პოლიტიკას. სახელმწიფო ცვლის წესებს და პირობებს, რომლებიც შეეხება მიწის და ბუნებრივი რესურსების გამოყენებას, ამან შეიძლება სტიმული მისცეს საინვესტიციო საქმიანობის გააქტიურებას, იმ იურიდიული პირებისათვის, რომლებიც ეწევიან ეკონომიკურ საქმიანობას.

კერძო ინვესტიციების მიმართ სახელმწიფოს მხარდაჭერა შეიძლება განხორციელდეს საბიუჯეტო დაკრედიტების სახით. სახელმწიფო გარანტიის უზრუნველყოფა საინვესტიციო პროექტების დაფინანსების რეალიზაციით. ამ უკანასკნელის შემთხვევაში სახეზეა გენერაციის პროცესი-საინვესტიციო პროცესში საბანკო რესურსების ჩართვით.

ამასთან, სახელმწიფო გარანტიის უზრუნველყოფას თან სდევს სახელმწიფო ბიუჯეტის გასავლის ზრდა. ინვესტიციების სახელმწიფო დაფინანსების დამატარებელ ფატორად ითვლება საბიუჯეტო სახსრების სიმცირე.<sup>3</sup>

საინვესტიციო საქმიანობის სტიმულირების მნიშვნელოვან ინსტრუმენტად ითვლება უცხოური ინვესტიციების რისკების დაზღვევის სისტემის შექმნა. მათთვის გარანტიების შექმნა სახელმწიფოს და შესაბამისი კანონმდებლობის შესაბამისად. ამ და კიდევ ბიუროკრატიული ბარიერების შემცირების მიზნით შექმნილია მთელი რიგი ინსტიტუტები, რომლებიც ხელს შეუწყობენ ჯანსაღი საინვესტიციო გარემოს შექმნას.

საინვესტიციო პროცესის წარმმართველი ცენტრი ან საინვესტიციო სააგენტო, სამეთვალყურეო ორგანო, რომელიც შეასრულებდა გარკვეულ წილად მარკეტინგის სააგენტოს როლს, რომელიც პასუხისმგებელი იქნებოდა ინვესტიციების და პერსპექტიული პროექტების მოზიდვაზე, ასევე რეგიონებში საინვესტიციო შესაძლებლობების გაზრდაზე, პოტენციური ინვესტორების პირველადი ინფორმირება, მიზანმიმართული კამპანიების ჩატარება ინვესტორთა უფლებების დაცვა.

საინვესტიციო საქმიანობის აქტივიზაციის და რეგულირების ერთ-ერთ ძირითად ინსტრუმენტად მიიჩნევა საინვესტიციო პროგრამები და პროექტები, რომლებიც ორიენტირებულია რეგიონის და მთლიანობაში ეკონომიკის განვითარების პრიორიტეტებზე. ამიტომ, ძალიან მნიშვნელოვანია მართვის და რეალიზაციის მექანიზმის სარულყოფა.

საინვესტიციო პროექტების ფორმები და შინაარსი შეიძლება სრულიად სხვადასხვაგვარი იყოს: ახალი საწარმოს აშენებიდან – უძრავი ქონების შესყიდვის მიზანშეწონილობის შეფასებამდე. თუმცა, ყოველთვის არსებობს რაღაც პერიოდი ინვესტიციის ჩადებიდან მის მიერ მოგების დაწყების მომენტამდე.

„პროექტის განვითარების სამი ძირითადი ეტაპია: მოსამზადებელი, საინვესტიციო და საექსპლუატაციო. პირველ ეტაპზე, რომელიც უშუალოდ უძღვის წინ ინვესტიციის ძირითად მოცულობას, პროექტი მუშავდება, მზადდება მისი მისი ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთება, ტარდება მარკეტინგული კვლევები, ხდება ნედლეულისა და დანადგარების მომწოდებლების შერჩევა, მიდის მოლაპარაკებები პროექტის პოტენციურ ინვესტორებთან და მონაწილეებთან.

ამავდროულად, შეიძლება პროექტის იურიდიული გაფორმება (საწარმოს რეგისტრაცია, კონტრაქტების დადება და ა.შ.) და აქციებისა და სხვა ფასიანი ქაღალდების ემისია. როგორც წესი, მოსამზადებელი პერიოდის ბოლოს მიღებულ უნდა იქნეს საინვესტიციო პროექტის გაფართოებული ბიზნეს-გეგმა. რასაკვირველია, რომ ყველა ზემოთხაზოვანი ქმედება საჭიროებს როგორც დროს, ასევე დანახარჯებს. დადებითი შედეგისა და უშუალოდ პროექტის განხორციელებაზე გადასვლის შემთხვევაში გაწეული ხარჯები კაპიტალიზდება პროდუქციის თვითღირებულებაში მათი შემდგომი ჩართვით საამორტიზაციო ანარიცხების გზით.“<sup>4</sup>

სახელმწიფო პროექტებისთვის დამახასიათებელია რისკი, ასე რომ სახელმწიფო მოხელეებიც აწვდიან გაანალიზების აუცილებლობას. როცა საქმე პროექტის რისკის შეფასებამდე მიდის, ქვეყნის მთავრობის პოზიცია ანალოგიურია კარგად დივერსიფიცირებული ინვესტორის პოზიციისა. მთავარი ყურადღება პროექტის სისტემატურ რისკზე იქნება თავმოყრილი.<sup>5</sup>

საქართველოს მაგალითზე აღსანიშნავია, რომ საინვესტიციო საქმიანობის განვითარება ძალიან მნიშვნელოვანია და მისი რეალიზება უნდა განხორციელდეს და მისი რეგულირება უნდა მოხდეს ადგილობრივი ხელისუფლების მხრიდან, რათა ხელი შეუწყოს საგადასახადო შემოსავლების ნაკადს, ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას, ეკონომიკურ ზრდას, სოციალური დაძაბულობის მოხსნას, ინვესტიციების შემოდნებას. აქედან გამომდინარე, ადგი-

<sup>4</sup> [www.worldbank.org](http://www.worldbank.org)

<sup>5</sup> ლ. გიტმანი, მ. ჯონკი, პ. ბირმანი, ს. შმიდტი, გადმოქართულებული და შევსებულია ლ. ქოქიაურის მიერ. ინვესტირების საფუძვლები გამოცემა, თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მე-2 გამოცემა, 2007. გვ. 501.

<sup>3</sup> [worldbank.org](http://worldbank.org)



ლობრივი ხელისუფლების მიმართულებები საინვესტიციო საქმიანობის მიმართულებით შეიძლება დაიყოს ოთხ ძირითად პუნქტად:

### დასკვნა

კერძო და უცხოური ინვესტიციების სახელმწიფო-სამართლებრივი მექანიზმების რეგულირების შეფარდება. იურიდიული და ფიზიკური პირების აქტივობა საინვესტიციო პროცესებში და ასევე საფინანსო ბაზრის და სახელმწიფოს

სამიანობა, საფუძველია ინვესტიციების მოზიდვის და უკეთესი ეკონომიკური ეფექტის მისაღებად. სახელმწიფოს მიერ წამახალისებელი და მასტიმულირებელი ღონისძიებების გატარების ფორმები ასევე ერთერთი მნიშვნელოვანია საზოგადოებრივი ფონდებიდან და არასაბიუჯეტო წყაროებიდან საინვესტიციო სახსრების მოზიდვის მიზნით. ყურადღება უნდა მიექცეს საინვესტიციო პროექტების მართვის, განვითარების და რეალიზაციის მექანიზმების სრულყოფას.

### გამოყენებული ლიტერატურა

1. ლ. გიგმანი, მ. ჯონკი, პ. ბირმანი, ს. შმიდტი, გადმოქართულებული და შევსებულია ლ. ქოქიაურის მიერ. ინვესტირების საფუძველები

გამომც. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მე-2 გამოცემა 2007. გვ. 581.

2. ოფიციალური საიტი: [www.worldbank.org](http://www.worldbank.org)

## СООТНОШЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННО-ПРАВОВОГО МЕХАНИЗМА РЕГУЛИРОВАНИЯ ЧАСТНЫХ И ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ

**ТЕА КВАБЗИРИДZE - Д.Э.Н.**

**E-mail: [t.kvabziridze@gmail.com](mailto:t.kvabziridze@gmail.com)**

**ЛАША БАГРАТИОНИ - докторант Азербайджанского гос. экон. университета**

**E-mail: [lashab1989@gmail.com](mailto:lashab1989@gmail.com)**

**НАТО НАТРОШВИЛИ - докторант ГТУ**

**E-mail: [natroshvili1981@gmail.com](mailto:natroshvili1981@gmail.com)**

### РЕЗЮМЕ

В работе рассмотрено соотношение государственно-правового механизма регулирования частных и иностранных инвестиций, активность юридических и физических лиц в процессе инвестирования и деятельность финансового рынка и государства с целью привлечения инвестиций для увеличения эффективности экономики. Рассмотрены формы поощрительных и стимулирующих государственных мероприятий, финансируемых из общественных фондов и внебюджетных источников. Особое внимание уделено совершенствованию механизмов управления, развития и реализации инвестиционных проектов.

## THE RATIO OF STATE-LEGAL MECHANISM OF REGULATION OF PRIVATE AND FOREIGN INVESTMENT

**TEA KVABZIRIDZE - doctor of Economical Scienses**

**E-mail: [t.kvabziridze@gmail.com](mailto:t.kvabziridze@gmail.com)**

**LASHA BAGRATIONI - PhD of Azerbaijan's State Economical University**

**E-mail: [lashab1989@gmail.com](mailto:lashab1989@gmail.com)**

**NATO NATROSHVILI - PhD of GTU**

**E-mail: [natroshvili1981@gmail.com](mailto:natroshvili1981@gmail.com)**

### Summary

This article examines the relationship of state and legal mechanism for regulating private and foreign investment activity of businesses and individuals in the process of investirovaniya and activities of the financial market and the state in order to attract investments to increase the efficiency of the economy. Consider the form of encouraging and stimulating public activities financed from public funds and extra-budgetary sources. Particular attention is paid to the improvement of governance, development and implementation of investment projects.